

Calshot was een basis voor Engelse watervliegtuigen bij het eiland Wight. 'Ja. W.', antwoordde de minister van koloniën. Tweede vraag van de minister van buitenlandse zaken: 'Is er genoeg benzine? Zo niet, dan Boulogne?' De commandant kreeg van de minister te lezen dat hij de R 3, waar men ook aankwam, ter beschikking moest houden 'om, indien de situatie in Nederland dit mogelijk maakt, morgen of overmorgen terug te keren.' 'Waren er maar wolken om in te verdwijnen', schreef mevrouw van Kleffens. Haar man besloot, de tijd zo nuttig mogelijk te besteden. Met een potlood stelde hij in het trillende toestel de tekst voor een verklaring op die hij onmiddellijk na aankomst voor de radio zou kunnen afleggen: Nederland zou in bondgenootschappelijk verband doorvechten; de minister die ruim negen maanden lang in het publiek het neutraliteitsbeleid verdedigd had en nu rekening hield met de mogelijkheid van Engelse verwijten, voegde toe: '*There is no point in this case in looking back at what might have been if circumstances had been different.*'¹

De R 3 vloog al boven het Kanaal toen het niveau in de brandstoftank onverhoeds snel ging dalen. Was die tank lek geschoten? Calshot kon niet gehaald worden. Het leek van Kleffens het verstandigst, naar Brighton te gaan; vandaar, herinnerde hij zich uit zijn Londense jaren, vertrok elk uur een trein naar de Britse hoofdstad. Men landde bij het strand van de grote badplaats; de sergeant klom snel op een vleugel om, een witte zakdoek zwaaiend, te voorkomen dat men onder vuur genomen zou worden en kort na elf uur stapten de twee ministers aan land. Het gehele gezelschap werd, aldus later van Kleffens, 'direct door een politieman ingerekend die zeide: '*Somewhat unusual way of arriving in England, Sir!*'² Men werd naar het hoofdbureau van politie gebracht. De *Chief Constable* belde voor alle zekerheid de Nederlandse gezant te Londen op en op grond van de beschrijving welke de politiefunctionaris gaf, kon jhr. Michiels van Verduynen bevestigen dat men in Brighton inderdaad de ministers van buitenlandse zaken en van koloniën van Englands bondgenoot Nederland voor zich had.³ Engels geld hadden zij niet bij zich; de *Chief Constable* schoot de treinkaartjes voor, de trein naar Londen werd zelfs enkele minuten opgehouden⁴ en even na half drie (plaatselijke tijd) arriveerden de twee ministers in de Engelse hoofdstad.⁵ De gezant stond er aan het station. Men begaf zich rechtstreeks naar het *Foreign Office*.

¹ Stukken in de collectie-van Kleffens. ² Getuige E. N. van Kleffens, *Enq.*, dl. II c, p. 294; brief, 9 april 1969, van E. N. van Kleffens. ³ Getuige E. F. M. J. Michiels van Verduynen, *Enq.*, dl. II c, p. 667. ⁴ E. N. van Kleffens: *Juggernaut over Holland* (1941), p. 109. ⁵ Ch. J. I. M. Welter: 'Aantekeningen', *Enq.*, dl. II b, p. 139. Deze aantekeningen, 'opgesteld in die dagen', zijn de betrouwbaarste bron omtrent dag en uur van de besprekingen die de beide ministers voerden.